

**СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ДОБРИ ЧИНТУЛОВ”
ГРАД БУРГАС**

**УТВЪРЖДАВАМ:
ИНЖ. МИЛЕНА ДРЕНСКА
ДИРЕКТОР**

**ПРОГРАМА
ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ
ВЪЗМОЖНОСТИ И
ПРИБЩАВАНЕ НА ДЕЦА И
УЧЕНИЦИ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ**

учебна 2020 / 2021 година

ВЪВЕДЕНИЕ

Средно училище „Добри Чинтулов“ е институция, която спазва препоръките на Съвета на Европа, отправени към всички организации да работят активно в областта на интегрирането на хора с увреждания и уязвими групи. В СУ „Добри Чинтулов“ уязвимите групи ученици се приемат като хора със способности и потенциал, а не единствено с трудностите и ограниченията им. При децата в училищна възраст се обръща особено внимание, както на семейството като част от образователния процес, така и на индивидуалните особености на всяко дете. Различията между учениците в зависимост от техните интереси, познания, умения, минало, майчин език, постижения или увреждане, могат да бъдат ресурси в подкрепа на ученето. Всяко дете има право на достъп до образование независимо от етническия му произход, наличието на увреждане или икономическото положение на семейството му и това право е залегнало в Конвенцията на ООН за правата на детето. Процесът на приобщаване се състои в търсене на ресурсите на всяко дете за активното му участие в училищната общност.

Училищната програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на деца и ученици от уязвими групи е в съответствие с приоритетите, залегнали в националните политики за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на деца и ученици от уязвими групи. Дейностите, заложи в училищната програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на учениците от уязвими групи, имат за цел да определят условията и начините за осигуряване на подкрепа за равен достъп до качествено образование и за развитие на потенциала на всеки ученик с цел неговата личностна, професионална и гражданска реализация в обществото. Урежда обществените отношения, свързани с осигуряване на приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование, както и с организацията и управлението на процеса на предоставяне на подкрепа за личностно развитие.

Програмата включва реда и начините за оказване на обща и допълнителна подкрепа на всички деца и ученици, които имат необходимост от такава в СУ „Добри Чинтулов“ съобразно техните лични интереси, потребности и нужди.

Уязвими групи са деца и ученици, диагностицирани със специални образователни потребности, хронични заболявания, двигателни увреждания, деца и ученици в риск, деца и ученици, застрашени или жертва на насилие, деца с изявени дарби, деца-сираци и полусираци, деца от различни етнически групи и др. с други идентифицирани нужди.

В училището се работи в посока изграждане на образователна среда за:

✓ разгръщането на потенциала на всяко дете и ученик за личностно

развитие, както и успешна реализация и социализация;

- ✓ осигуряване на равен достъп до качествено образование за всички деца и ученици;
- ✓ ранна превенция на обучителни затруднения;
- ✓ приобщаващо образование на деца и ученици със специални образователни потребности (СОП);
- ✓ включващо обучение и социално включване на ученици с девиантно поведение;
- ✓ създаване на предпоставки за успешна социализация на децата и учениците от етническите малцинства
- ✓ разширяване на обхвата на институциите в предучилищното и училищното образование за осъществяване на включващо обучение и надграждане на досегашния положителен опит в тази област.
- ✓ поощряване на взаимното уважение, разбирателството и сътрудничеството между всички деца и ученици, независимо от етническата им принадлежност, увреждания, потребности и различия

Националната програма за равен достъп до образование и личностно развитие цели осигуряване на равен достъп и подкрепа за развитие и приобщаване в системата на предучилищното възпитание и подготовка и училищното образование на децата и младежите като предпоставка за равнопоставено социално включване и пълноценна личностна реализация и участие в развитието на местните общности и страната.

Водещите принципи при изпълнението и реализацията на настоящата програма се базират на принципите за равен достъп и приобщаване на всяко дете, недопускане на дискриминация, чрез предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

За успешното прилагане на програмата, нейната реализация и продължаване на създаването на подкрепяща среда в СУ „Добри Чинтулов“ са сформирани екипи от специалисти - ЕПЛР, провежда се диагностична и консултативна дейност, изготвят се индивидуални образователни програми и индивидуални учебни планове в зависимост от потребностите на децата.

Продължава прилагането на политиката за приобщаващо образование на децата със специални образователни потребности чрез:

- Единна методика за комплексно педагогическо оценяване и препоръки за децата със специални образователни потребности.
- Изградени положителни нагласи към приобщаващото образование в различните общности - учители, ученици, деца и родители.
- Създадени условия, гарантиращи приобщаването на децата със специални образователни потребности в училището чрез изграждане на подкрепяща среда.

Европейските образователни политики, въпреки различията в подходите, имат обща насоченост към образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства. Поставя се акцент върху интеркултурността, която се интерпретира като възможност за взаимно обогатяване чрез взаимодействие между децата и учениците, изява на собствената културна идентичност и поле за формиране на национална идентичност. Последователно реализирана, интеркултуралистката образователна стратегия позволява да се съхраняват и утвърждават различните идентичности на децата и учениците, без това да създава предпоставки за явления от типа на автосегрегацията на малцинствата, които компрометираха през последните десетилетия мултикултуралистките публични политики. От друга страна овладяването на официалния език на страната от децата на семейства, принадлежащи към етнически малцинства, е проблем в повечето европейски държави. Неговото владение е необходимо условие за ефективно включване в живота на съответната държава, за което се предприемат специфични мерки.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Настоящата училищна програма има за цел да защити правата и интересите и да предостави равни възможности за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи, както и ефективното прилагане на училищни политики за подобряване качеството на живот на хората с увреждания, недопускане на дискриминация по признак „увреждане“, осигуряване на равни възможности, пълноценно и активно участие във всички области на училищния живот.

Средно училище „Добри Чинтулов“ е институция която спазва препоръките на Съвета на Европа, отправени към всички организации да работят активно в областта на интегрирането на хората с увреждания и уязвими групи.

Програмата има за цел подпомагането на дейността на учителите за предоставяне на равни възможности и приобщаване на учениците от уязвимите групи.

При децата в училищна възраст се обръща особено внимание на семейството като част от образователния процес. Обхващането на всяко дете с увреждане в училищна възраст в образователната система и изграждането на съответната подкрепяща среда за него е основна дейност за достъп до качествено образование. В резултат от изпълнението на дейностите по изграждане на подкрепяща среда в училище нараства броят на интегрираните деца и ученици със специални образователни потребности, ресурсните учители и другите специалисти, които подпомагат интегрираното обучение. Също така пълноценната социализация на деца и ученици със специални образователни

потребности, ученици с физически и ментални увреждания.

Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания, деца и ученици в риск, деца и ученици. Утвърждаване на интеркултурно и подкрепящо образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система. Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

На децата и учениците в СУ „Добри Чинтулов“ се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им.

Общата подкрепа е насочена към всички ученици и гарантира участието и изявата им в образователния процес, както и в дейността на училището, отчитайки индивидуалните им потребности за преодоляване на дефицитите им и развитие на възможностите им.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на:

- деца и ученици със специални образователни потребности
- деца и ученици в риск
- деца и ученици с изявени дарби
- деца и ученици с хронични заболявания.

I. Екипна работа между учители и други педагогически специалисти
(чл.16 от Наредбата за приобщаващо образование):

1. Провеждане на екипни срещи в началото на учебната година за идентифициране необходимостта от включване в обща или допълнителна подкрепа на деца и ученици

- Провеждане на екипна среща на психолог, педагогически съветник, логопед, ресурсен учител и класни ръководители за обсъждане на възможностите и вида на личностната подкрепа, която да се предостави – ОПЛР или ДПЛР

- Провеждане на екипна среща между координатора на процеса за предоставяне на ОПЛР и ДПЛР, педагогическия съветник/психолог/логопед и медицинското лице в училище

- При необходимост за насочване на ученика към ОПЛР класният ръководител, съвместно с координатора предлагат необходимостта от оказването ѝ

- Текущо през учебната година класният ръководител или друг педагогически специалист уведомяват психолог/педагогически съветник,

логопед и ресурсен учител при възникнал проблем.

2. Провеждане и обсъждане резултатите от входно ниво, резултатите от края на първи срок и края на учебната година на учениците на педагогически съвет и обсъждане на конкретни дейности за обща подкрепа според показаните резултати.

3. Провеждане на анкета за оценка на тормоза от учениците в училище и обсъждане на резултатите.

4. Определяне на конкретни дейности общата подкрепа само за отделни ученици, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

5. Обмен на информация на добри педагогически практики за подкрепа на всички учители с цел подобряване на работата им с учениците.

6. Провеждане на регулярни срещи между координатора на ОПЛР и ДПЛР и педагогическите специалисти за преглед и обсъждане на информация за напредъка на учениците.

II. Допълнително обучение по учебни предмети (чл.27, ал.1 от Наредбата за Приобщаващо образование):

1. Допълнителното обучение за целите на превенция на обучителните затруднения е насочено към ученици, които срещат затруднения, индикирани чрез срочна оценка слаб

/2/ или три последователни текущи оценки слаб /2/ с обща продължителност 10 учебни часа. Потребността от допълнително обучение се определя от учителя по предмета и координатора, които чрез доклад предлагат на директора да бъде осигурена ОПЛР. Към доклада се прилага тематично разпределение и график за допълнително обучение. Директорът издава заповед за утвърждаване, в която се посочва необходимостта родителите/настойниците на ученика да бъдат запознати с тематичното разпределение и графика, и задължително да им осигурят присъствието на ученика в часовете за допълнително обучение. След изтичане на срока за допълнителното обучение, учителят по предмета предоставя доклад до директора за отчет на резултатите от напредъка на ученика.

2. Допълнителното обучение на учениците, имащи системни затруднения по даден учебен предмет, изразяващи се в годишна оценка слаб /2/, или непостигнали очакваните резултати, заложи като прагова стойност при НВО, както и ученици, които напредват по даден учебен предмет, с обща продължителност до 80 учебни часа годишно. Може да се провежда и през лятната ваканция с обща продължителност до 30 учебни часа. Учителят уведомява координатора и се извършват същите действия описани в т.1.

3. Необходимостта за допълнително обучение на учениците, на които е предоставена ДПЛР се препоръчва от Екипа за подкрепа на личностно развитие и се отразява в плана за подкрепа.

III. Допълнително консултиране по учебни предмети (чл.17 от Наредбата за приобщаващо образование):

1. Консултирането по учебни предмети е достъпно за всички ученици и се провежда извън редовните учебни часове и се провежда извън редовните учебни часове от учителите по предмети ежеседмично в рамките на учебната година по график, утвърден със заповед на директора.
2. Консултиране на учениците в XII клас по учебните предмети, по които ще държат ДЗИ. Групите за тези консултации се формират от преподавателите по предмети въз основа на проучване за второ ДЗИ и консултации за ДЗИ БЕЛ. Извършват се по график в различно време от консултациите по другите учебни предмети.

IV. Кариерно ориентиране на учениците (чл.19 от Наредбата за Приобщаващо образование):

1. Разработване на теми в час на класа според възрастта на учениците за професионално ориентиране.
2. Провеждане на информационни кампании за кандидатстване след основно образование в училища, кандидатстване във ВУЗ след завършено средно образование.
3. Провеждане на анкети за интереси, нагласа и мотивация за избор на образование и професия, и консултиране според способностите и желанията на учениците.
4. Попълване на въпросник от националния портал на МОН за кариерно ориентиране на учениците, стъпките за успешно кариерно планиране, критерии за избор на средно или висше образование.

V. Занимания по интереси (чл.20 и чл.21 от Наредбата за приобщаващо образование):

1. Дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство:

- Спортни игри
- Четенето е забавно
- Забавна математика
- Участие в състезания и олимпиади
- Участие в състезанието „Фолклорна плетеница“;

2. Дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно- туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище :

- Спортни празници
- Участие в ученически игри по националния спортен календар
- Участие на клуба по „Хокей на трева“ на областно, национално и международно ниво;

VI. Библиотечно – информационно обслужване (чл.22 от Наредбата за приобщаващо образование):

- Обмен на книги между учениците
- Информирание на ученици и родители за актуални събития и новини на интернет сайт и фейсбук страницата на училището
- Използване на облачната услуга „ГУГЪЛ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ“ – виртуална класна стая за текущи събития до ученици и родители, и организиране на учебния процес.

Грижа за здравето (чл. 23 от Наредбата за приобщаващо образование):

- Осъществява се при взаимодействие с родители, личния лекар и медицинския специалист в здравния кабинет на училището, където се събира и съхранява информация за здравословното състояние
- В час на класа се разглеждат и дискутират теми, свързани със здравното образование
- Гостуващи лекари от здравни институции

VII. Съдействие на ученици за осигуряване на общежития (по чл.24 от Наредбата за приобщаващо образование)

VIII. Поощряване с материални и морални награди (по чл.25 от Наредбата за приобщаващо образование) – изготвени критерии от комисията за поощрения и награди

IX. Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение (по чл.26 от Наредбата за приобщаващо образование) – изготвени критерии от комисията за поощрения и награди

- Създаден е координационен съвет за прилагане на механизма за противодействие на насилието и тормоза в училище, който отговаря за планиране, проследяване, координиране на усилията за справяне с тормоза
- Извършва се оценка на ситуацията в училище чрез анкета за оценка на тормоза от учениците
- За преодоляване на проблемното поведение на ученика и справяне със затрудненията му с приобщаване във образователната и училищна среда, се прилагат следните дейности:

1. Обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му. Предприетите действия се документират в дневника на класа и се информира родителя
2. Използване на посредник при решаване на конфликт в училище психолог или педагогически съветник
3. Консултиране на ученика с психолог или педагогически съветник по препоръка на класния ръководител или друг педагогически специалист. След проведената консултация психологът или педагогическият съветник определя по-нататъшните действия спрямо ученика – осигуряване на ОПЛР или санкция
4. Включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и разрешаване на конфликти по ненасилствен начин – по препоръка на класен ръководител или друг педагогически специалист. Групите се организират в училището, а при необходимост се привличат и външни специалисти
5. Насочване на ученика към занимания, съобразени с неговите интереси – по препоръка на класен ръководител или друг педагогически специалист. Заниманията по интереси може да се провеждат чрез различни организационни педагогически форми – клуб, ансамбъл, отбор и други
6. Наставничество – индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава. Класният ръководител на ученика организира осъществяването на индивидуалната подкрепа, за което информира родителите
7. Участие на ученика в различни дейности в полза на училището или на класа – доброволчески и благотворителни инициативи одобрени от училището. Ученикът сам избира дейност, в която да се включи, а класният ръководител уведомява родителя за неговия избор. Предвидени са следните видове дейности в полза на училището: почистване на класната стая и училищния двор, полагане на грижи за растенията на територията на училището, включване в организацията на училищни мероприятия и инициативи, изготвяне на табла, плакати и други
 - Преди осъществяване на дейности с учениците за преодоляване на проблемното им поведение и за справяне със затрудненията им с приобщаването в образователния процес се изисква информирано съгласие на родителя. Родителят е длъжен да съдейства и подпомага учителите и другите педагогически специалисти при реализиране на дейностите.
 - При отказ от страна на родителя, директорът писмено сигнализира ДСП по настоящия адрес на ученика за предприемане на действия по реда и условията на ЗЗД
 - Дейностите, описани по-горе се предприемат и осъществяват независимо съгласието или несъгласието на родителя

- Психологическата подкрепа се осъществява от психолог и включва създаването на условия за сътрудничество и ефективна комуникация между всички участници в образователния процес, както и предоставяне на методическа подкрепа на учителите за превенция на тормоза и насилието и за преодоляване на проблемното поведение на учениците

X. Дейности за превенция на обучителните затруднения – (чл. 27 от Наредбата за приобщаващо образование)

XI. Логопедична работа (чл. 28 от Наредбата за приобщаващо образование) включва превенция на комуникативните нарушения и на обучителни трудности; диагностика на комуникативните нарушения; терапевтична дейности при установени индикации за комуникативни нарушения и консултативна дейност.

XII. Допълнителна подкрепа за личностно развитие (глава 4, раздел I от Наредбата за приобщаващо образование)

Оценяване на индивидуалните потребности на ученика за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие се извършва по следната последователност:

- ✓ Подаване на заявление от родител за извършване на оценка на индивидуалните потребности на детето/ученика.
- ✓ Издаване заповед от директора за сформирание на Екип, който да изготви оценка на ученика.
- ✓ Изготвяне на оценката на индивидуалните потребности, която се извършва от следните специалисти: психолог, логопед и ресурсен учител, в зависимост от конкретния случай. Извършва се в срок от един до три месеца от началото на учебната година, при установяване на такава необходимост. При несъгласие с оценката, родителят има право да подаде заявление до Директора на Регионален център за подкрепа /РЦП/ за повторна оценка на индивидуалните потребности. При несъгласие на родителя за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие, директорът на училището писмено уведомява съответния отдел за закрила на детето с цел осигуряване на най-добрия интерес на детето.
- ✓ Оценяването на индивидуалните потребности на дете или ученик, който не владее български език, се извършва на езика, който детето или ученикът владее най-добре, като при необходимост се ползва преводач (чл.72 от Наредбата за Приобщаващо образование)

Допълнителна подкрепа за личностно развитие се осигурява и предоставя съгласно план за подкрепа на детето, след извършена оценка на

индивидуалните потребности на детето.

XIII. Оценка на потребностите на деца с изяви дарби – чл.73 ал.3 от Наредбата за приобщаващо образование

Оценката се извършва от ЕПЛР като в състава му се включват учителите в групата/класа и учителите, които преподават по предмети, психолог/педагогически съветник или от специалистите, които ръководят съответния клуб/институция/организация, осъществяваща дейност в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта.

XIV. Оценка на потребностите на деца с хронични заболявания – чл.73, ал.4 от Наредбата за приобщаващо образование

Оценката се извършва от ЕПЛР като в състава му се включват учителите в групата/класа и учителите, които преподават по предмети, психолог/педагогически съветник и медицинския специалист в здравния кабинет в сътрудничество с личния лекар на детето/ученика. Оценява се здравословното му състояние и влиянието му върху обучението.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПРОГРАМАТА

Дейности	Срок	Отговорник	Забележка
Определяне на координатор и членове на координиращия екип за организиране и координиране на процеса на осигуряване на ОПЛР и ДПЛР	постоянен	Директор	
Идентифициране на ученици, които имат необходимост от ОПЛР и ДПЛР	постоянен	Ресурсни учители, логопед, класни ръководители, учители по предмети, медицинско лице	От входяща диагностика и по заявка на учители
Екипна работа между учителите	постоянен	Класни ръководители, учители, ресурсни учители, логопед	По график за ДПЛР, при необходимост
Представяне и организиране на групи и клубове за занимания по интереси	постоянен	класни ръководители, учители	
Стимулиране участието на деца и ученици в състезания, турнири, конкурси и олимпиади	постоянен	Учители, класни ръководители, ръководители на клубове	На територията на СУ „Добри Чинтулов“ и на регионално, национално и международно ниво
Разглеждане на теми и обучения, свързани с превенция на насилието и тормоза	постоянен	Класни ръководители	по програма, съобразена с графика за провеждане на Час на класа
Превантивни мерки за недопускане отпадане от училище	целогодишно	Директор, зам.-директор, учители	

Награждаване на ученици	на текущ	Директор, заместник-директор	при и по определен повод за поощрение
Кариерно ориентиране и консултиране	постоянен	Зам.директор УД, учители	Провеждане на анкети
Логопедична терапия, рехабилитация и консултации	целогодишно	Логопед	
Психологическа подкрепа, психосоциална рехабилитация и консултации	целогодишно	Ресурсни учители, логопед	
Оценка на потребности на ученици със СОП и хронични заболявания	целогодишно	ЕПЛР, учители, медицинско лице	не по-късно от 3 месеца след идентифициране на нуждата
Консултиране на педагогически специалисти за работа с деца със СОП и изготвяне на документация	целогодишно	Ресурсни учители, логопед	
Здравно образование	целогодишно	Класни ръководители, медицинско лице	В час на класа
Отчитане на резултати от първи учебен срок	Края на първи срок	Учители, ресурсни учители, логопед	- определяне на дейности за ОПЛР и превенция на обучителните затруднения на ученици, завършили първи учебен срок с оценка слаб /2/ по даден учебен предмет, Резултати от напредъка на децата и учениците на ДПЛР
Отчитане на резултати от втори учебен срок	Края на втори срок	Учители, ресурсни учители, логопед	Обсъждане на резултати от НВО, резултати от ОПЛР и ДПЛР